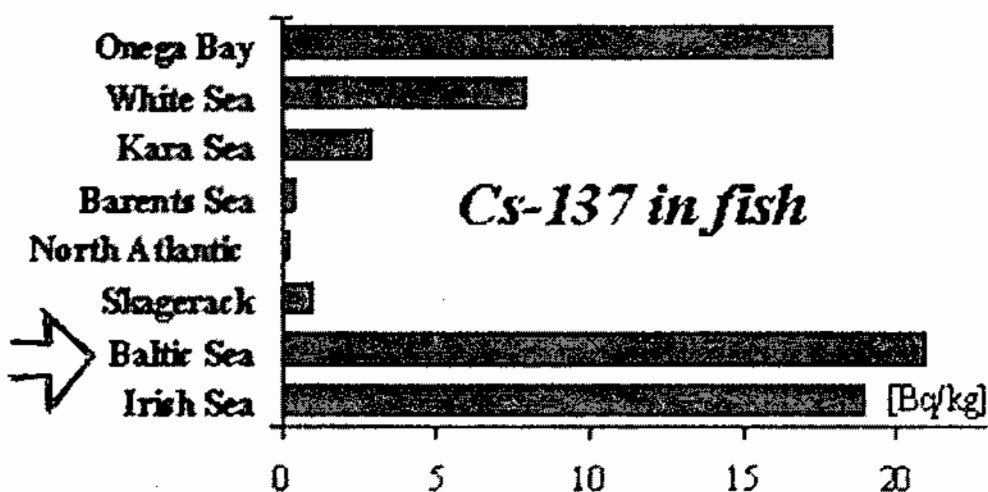


ÖSTERSJÖN ÄR RADIOAKTIV

Mycket? Litet? Det beror på hur man räknar: Ändå är Östersjön ett av världens mest strålningsförorenade hav.

(fig.1)



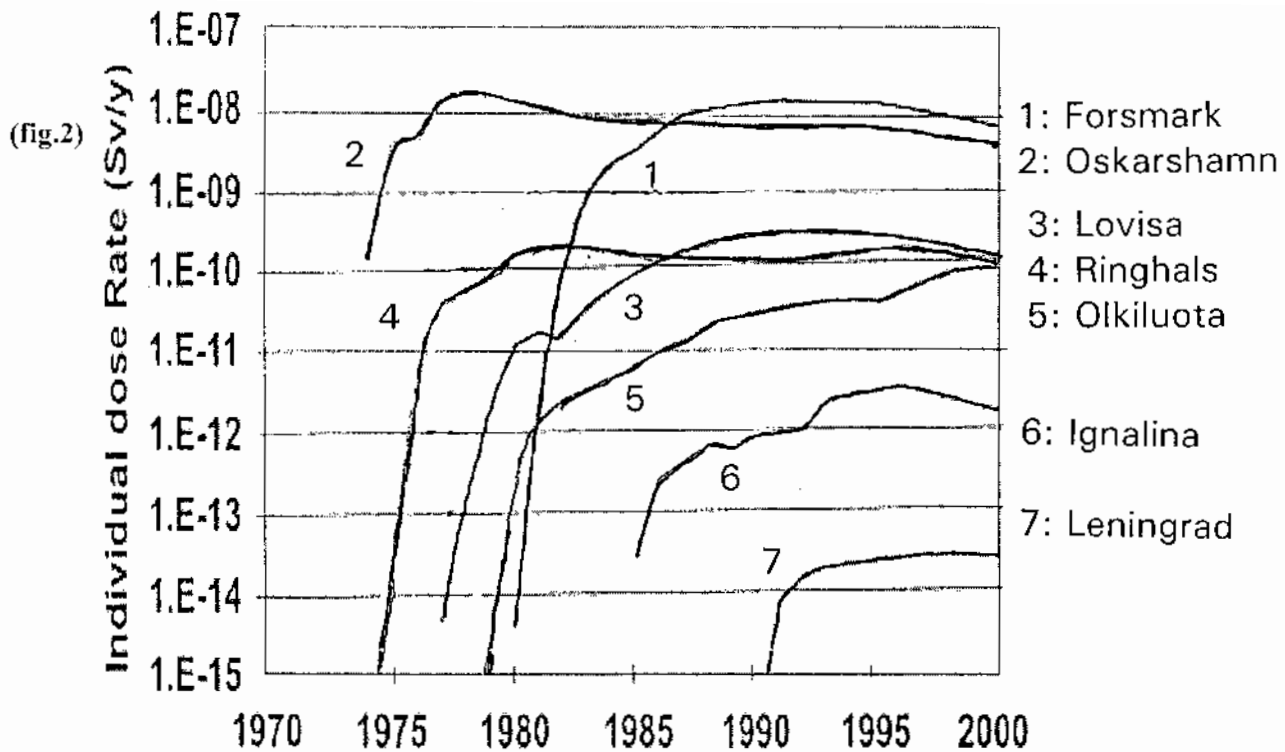
FOA: Levels of Cesium ¹³⁷ in fish from the different northern Seas during first half of the 1990's (ref-1)

Hur kommer det sig?

Dels är Östersjön nästan ett innanhav. Utväxlingen av vatten till de stora haven är liten (endast runt 1 % om året).

Några av de största bidragen av radioaktivitet till Östersjön kan vi inte längre göra något åt: Tjernobylnkatastrofen, de atmosfäriska provsprängningarna av atombomber och Sellafields historiska, enorma utsläpp (trots den minimala inströmningen, är Sellafield enligt Helsinkikommissionen ändå den tredje dominerande faktorn som har förorsakat radioaktiviteten i Östersjön).

Värst är, att föroreningen pågår än idag. Dagens utsläpp – och utsläpp från nya planerade anläggningar – har vi dock alla möjligheter att påverka!



RISÖ: *Baltic Critical Nuclear Power Plants. Estimation of the contribution of the Baltic Sea area nuclear power plants into the annual doses of the critical groups of population. (ref-2)*

Nukleära anläggningar runt Östersjön

Runt Östersjön finns idag ett stort antal nukleära anläggningar, både sådana som är i drift och sådana som tagits ur drift. Dessutom sådana som man planerar att bygga. Bland alla reaktorer runt Östersjön är det de svenska reaktorerna som avger de största utsläppen till befolkningarna runt Östersjön! (Enligt de danska experterna vid Risö-laboratoriet – för hela perioden 1970 t.o.m. 2000. Se Ref.-²). Forsmark och Oskarshamn har legat ensamma på toppen med de största utsläppen under de senaste 20 åren – Ignalina och de ryska reaktorerna vid St. Petersburg befinner sig i lilleputtligan vid jämförelse. (Se fig.2)

Bottenviken och östra Finska viken är de hårdast belastade områdena. Finland närmar sig toppen av utsläppsligan – och har planer på utökad aktivitet: liksom Sverige planerar man att lägga det högaktiva använda kärnbränslet i slutförvar vid Östersjön.

Svenska myndigheter räknar med Östersjön som “recipient” (mottagare) av radioaktiva utsläpp. - I de stora vattenmassor kan nukliderna spädas ut, så att man hamnar under de generösa gränsvärden som gäller.

Sommaren 2005 upptäckte man att SFR (förvaret för låg- och medelaktivt avfall vid Forsmark) läckte mer än “normalt”, 10 gånger förhöjda halter av radioaktivt cesium i vatten som läckte ut i Östersjön. Det är knappast någon slump, att Östersjön förorenas. Förvaret i Forsmark skulle inte börja läcka förrän efter 50-100 år. Läckan uppstod efter 10 år: behållare med radioaktivt material hade rostat sönder trots löften om att de skulle hålla i hundratals år. Vad kan vi då vänta av de förvar för högaktivt kärnavfall som nu planeras vid svenska ostkusten och utanför västkusten i Finland, vid Olkiluoto? Där måste man kunna lita på säkerheten inte bara hundratals utan tusentals år framåt i tiden.

Fisken sprider radioaktivitet till människan

Förtäring av fisk är den främsta orsaken till att människor får i sig radioaktivitet. I rapporten ”Modelling and Assessment of Doses” från Risö-laboratoriet skriver Sven P. Nielsen: “The dominating exposure pathway is that of fish ingestion, which contributes about 2.400 manSv (94%), while the other pathways yield the rest ..”

Helsinki Kommissionen (ref-3) och SSI:s egna siffror har under slutet på nittiotalet påvisat förhöjda halter av cesium¹³⁷ i fisk fångad utanför Oskarshamn, Forsmark, Studsvik och Olkiluoto och även i fisk fångad norr om Gotland. Men vi vet att exempelvis cesium och strontium förekommer i olika höga halter i hela Bottenviken och i Finska Viken, som är de hårdast drabbade områdena.

Östersjön är ingen avfallstunna.

Havet är ingen lämplig recipient för fler strålande utsläpp.

Vi kräver därför:

- 1. att de radiologiska utsläppen tas med i allt arbete med att komma till rätta med föroreningarna i Östersjön*
- 2. en grundlig inventering av nukliderna i vattnet samt aktuella föroreningskällor.*
- 3. ett moratorium (uppehåll) för all ytterligare lokalisering av kärnteknisk verksamhet vid Östersjöns kuster, inte minst de planerade svenska och finska slutförvararna vid Ålandshav resp. Bottenviken - och Rysslands planer på att ta emot högaktivt avfall från hela Europa via hamnar i Finska viken.*

Denna skrift har utgivits av MILKAS (Miljörörelsens Kärnavfallssekretariat).
**MILKAS är en samarbetsorganisation mellan Folkkampanjen mot kärnkraft-
kärnvapen och Miljöförbundet Jordens Vänner.**

Källhänvisningar:

Ref(1) FOA:s (numera FOI) illustration, från: "Radioactive sources of main radiological concern in the Kola-Barents region" (Executive Summary) Ronny Bergman and Alexander Baklanov – FRN Stockholm 1998.

*Ref(2) Risö:s illustration: The estimation of the contribution of the Baltic Sea area nuclear power plants into the annual individual doses of the critical groups of population is shown in Fig. 5.1.20.
se: http://www.iaea.lt/inpp_cn.asp?lang=1&subsub=41*

Ref(3) Helsinki Commission: Radioaktivitet i fisk fångat mellan Forsmark och Oskarshamn, närmare Gotland: http://www.helcom.fi/environment2/ifs/ifs2004/en_GB/C-137fish/

*För en mer utförlig beskrivning – se: "Medlemsförslag om åtgärder mot radioaktiv nedsmutsning av Östersjön" – från VÄNSTERSOCIALISTISKA GRÖNA GRUPPEN i **NORDISKA RÅDET** (VSG) på: <http://www.norden.org/sagsarkiv/docs/A1379.pdf>*

För mer information kontakta: **MILKAS** – Postadress: **Box 7155. 402 33 Göteborg.**

Telefon 0702-599757 – eller: 031-424664

E-post: info@milkas.se

November 2005